

af Kapital her i Europa eller i dette Land? Og hvad den tekniske Udvikling angaar, er den jo netop i det svindende Marked snarere en yderligere Tyngde end det modsatte, fordi denne høje tekniske Udvikling kræver, at dens store Generalomkostninger nu skal bæres af den formindskede Varemængde, man afsætter, ligesom før af den store Varemængde, som de var beregnet paa.

Men sagde nu disse Frihandlere, altsaa Richard Cobden og John Bright, at Frihandel var det eneste saliggørende? Sagde de nu, selv under de Forhold, i hvilke de levede, hvor man virkelig ikke kunde forlange, at et almindeligt fornuftigt Menneske skulde tro paa andet end Frihandel — sagde de da: Frihandel er det ene saliggørende? Nej, det sagde de paa ingen Maade. De sagde Frihandel selvfølgelig; men Frihandel over det hele, hele Verden skal have Frihandel, det er naturligvis Forudsætningen for vor Frihandel. Og dernæst sagde de noget andet. De sagde: Vi maa skynde os med at gøre Propaganda for denne Frihandel Verden over og faa andre Lande til at antage den, for hvis vi ikke gør det, og navnlig dersom vi ikke modtager Kornet fra Fastlandet, som er det eneste, Fastlandet kan betale vore Industrivarer med, saa vil Landbruget paa Fastlandet blive urentabelt, saa vil Kapitalen der søge over i Industrien, og bag de høje Toldmure, som Industrien da vil oprette, vil den blive konkurrencedygtig med vor Industri. I Sandhed en profetisk Udtalelse!

Forudsætningen for Frihandel var altsaa: Frihandel over det hele; og derfor ser vi ogsaa, at aldrig saa saare var Frihandelen gennemført i England, før England begyndte en Propaganda for Frihandelen ud over Europa, ganske et Sidestykke til den, som var drevet indtil 1846 indentor Landets egne Grænser. England vender sig først mod Frankrig, og faar her 1860 den fransk-engelske Traktat, som var en frihandlerisk Traktat, den Traktat, som blev sluttet fra engelsk Side af selve Cobden, en Oplysning, som jeg henstiller til den højtærede Udenrigsminister at notere sig, fordi det altsaa ikke var nogen Diplomat, men Fabrikanten Cobden, som fik denne for England fortræffelige Traktat underskrevet; helt saa fortræffelig var den ikke for Frankrig. Derefter gaar det videre til Belgien og derefter videre til det tyske Forbund, henholdsvis 1861 og 1862, og nu kommer det saakaldte vesteuropæiske Traktatsystem, og dermed gaar Frihandelens Stjerne op over den europæiske Horisont. Nu faar Frihandelen Luft under Vingerne, den har Stemningen for sig.

Og hvorfor har den Stemningen for sig, dette saa overordentlig betydningsfulde? Den har det, fordi nu gentager sig for hele Europas Vedkommende akkurat det samme som i Gennembrudstiden for Englands Vedkommende. Vi har i 1848 Fundet af de kaliforniske Guldminer og i de paafølgende Aar af de afrikanske og de australske; altsaa Masser af Kapital i Forhold til det, der tidligere har været, vælter ind i Verdenshandelen og bevirker, at der er noget at gøre. Og der er Hænder nok, der vil gøre det. Med andre Ord: Privatinitiativet bliver det, som man ønsker skal komme frem, og som ogsaa bør komme frem og som kommer frem indtil 1878. Saa er det, Bismarck ser tilbage paa hele denne Udvikling for Tysklands Vedkommende og konstaterer, at de to Trediedele af Landets to Hovedindustrier, Bomuld og Jern, er gaaet fallit, og at Præget, der sættes paa tysk Industri rundt omkring paa Udstillinger i de forskellige Lande, det er: slet og billigt o. s. v.; og han udtaler derefter til Rigsdagen: jeg har som alle andre troet, at Frihandel var det rigtige, og det er meget muligt, at det er et fortrinligt Princip, det skal jeg paa ingen mulig Maade benægte, men for vore Forhold duer det ikke; og saa slaar de altsaa om.

Nu kan vi maaske søge lidt efter de praktiske Virkninger paa den ene Side af Frihandelen og paa den anden Side af Beskyttelsen i vor Tid. England kom altsaa til at blive det aabne Marked, men blev det ret isoleret. Følgen deraf var, at medens det i 1871—75, hvor det stod paa Højden af sin Tid, beherskede 20 pCt. af Verdenshandelen, gik det i 1902 ned til 15 pCt. og i 1912 ned til 13,7 pCt. Aarene fra 1902 til 1912 var en Tid med en ret kraftig Udvikling. I den deltog England med 38 pCt. Fremskridt, Tyskland derimod med 71 pCt. Englands Eksport af egne Varer viser fra 1881 til 1913 en relativ Tilbagegang i Forhold til Tysklands paa 1 000 Mill. Mark; og hvis vi gaar disse „egne Varer“ lidt nærmere efter i Sømmene, ser vi endda, at Forholdet er meget værre, end disse Tal angiver, fordi England kun har kunnet opretholde sin Eksport paa den Højde, paa hvilken den var i disse Aar, ved at det har gjort, hvad der var det stik modsatte af den Handelspolitik, det havde ført Aarhundreder igennem. England kunde kun forøge den samlede Eksportmængde ved at forøge Raastofferne i Eksporten og slaa af paa Eksporten af Industrivarer. Men hvis man tager f. Eks. en Udtalelse, som Georg den Første 1721 fremsatte i Trontalen: „Det er indlysende, at intet fremmer et Lands Vel-